

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**  
**ІНСТРИТУТ МИСТЕЦТВ**  
**КАФЕДРА ДИЗАЙНУ**

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**

Проректор з науково-методичної  
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

“ 03 ” 09 2019 року



**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ІСТОРІЯ СТИЛЕУТВОРЕННЯ**  
**в ДИЗАЙНІ**

для студентів спеціальності 022 «Дизайн»  
освітнього рівня другого (магістерського)  
освітньої програми 022.00.01 «Графічний дизайн»



Київ – 2019

**Розробник:**

Кротова Т.Ф., доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри дизайну  
Інститут мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

**Викладач:**

Кротова Т.Ф., доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри дизайну  
Інститут мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри дизайну  
Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 10 від «12» вересня 2018 р.

Завідувач кафедри  
дизайну \_\_\_\_\_ Н.І.Кравченко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 022.00.01  
«Дизайн»  
«24» вересня 2018 р.

Гарант освітньо-професійної програми  
022.00.01 «Дизайн» \_\_\_\_\_ В.В.Михалевич

Робочу програму перевірено  
«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2018 р.

Заступник директора  
з науково-методичної та навчальної роботи \_\_\_\_\_ А. О. Таранник

Пролонговано:

На 2019/2020 н.р. \_\_\_\_\_ (Кравченко Н.І.), «29» 082019 р., протокол № 10  
(підпис) (ПІБ)

На 20\_\_\_/20\_\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_), «\_\_\_»\_\_\_20\_\_\_ р., протокол № \_\_\_  
(підпис) (ПІБ)

На 20\_\_\_/20\_\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_), «\_\_\_»\_\_\_20\_\_\_ р., протокол № \_\_\_  
(підпис) (ПІБ)

На 20\_\_\_/20\_\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_), «\_\_\_»\_\_\_20\_\_\_ р., протокол № \_\_\_  
(підпис) (ПІБ)

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

**ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ**

**КАФЕДРА ДИЗАЙНУ**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Проректор  
з науково-методичної та навчальної  
роботи

 О. Б. Жильцов

« 04 »  2018 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

## **ІСТОРІЯ СТИЛЕУТВОРЕННЯ В ДИЗАЙНІ**

для студентів спеціальність 022 «Дизайн»

освітнього рівня другого (магістерського)  
освітньої програми 022.00.01 «Дизайн»

Київ – 2018

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>1342/18</u>	
 (підпис)	 (прізвище, ініціали)

**Розробник:**

Кротова Т.Ф., доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри дизайну  
Інститут мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

**Викладач:**

Кротова Т.Ф., доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри дизайну  
Інститут мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри дизайну  
Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 10 від «12» вересня 2018 р.

Завідувач кафедри  
дизайну \_\_\_\_\_ Н.І.Кравченко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 022.00.01  
«Дизайн»

« 14 » вересня 2018 р.

Гарант освітньо-професійної програми  
022.00.01 «Дизайн» \_\_\_\_\_ В.В.Михалевич

Робочу програму перевірено  
« \_\_\_\_ » 2018 р.

Заступник директора  
з науково-методичної та навчальної роботи \_\_\_\_\_ А. О. Таранник

Пролонговано:

На 20 \_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ІПБ), « \_\_\_\_ » 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

На 20 \_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ІПБ), « \_\_\_\_ » 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

На 20 \_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ІПБ), « \_\_\_\_ » 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

На 20 \_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ІПБ), « \_\_\_\_ » 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

## ЗМІСТ

<b>1. Опис навчальної дисципліни .....</b>	<b>4</b>
<b>2. Мета та завдання навчальної дисципліни .....</b>	<b>4</b>
<b>3. Результати навчання .....</b>	<b>6</b>
<b>4. Структура навчальної дисципліни .....</b>	<b>7</b>
<b>5. Програма навчальної дисципліни .....</b>	<b>8</b>
<b>6. Контроль навчальних досягнень</b>	
<b>6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів .....</b>	<b>18</b>
<b>6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання .....</b>	<b>19</b>
<b>6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання .....</b>	<b>20</b>
<b>6.4. Форми проведення семестрового контролю .....</b>	<b>22</b>
<b>6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю .....</b>	<b>23</b>
<b>6.6. Шкала відповідності оцінок .....</b>	<b>23</b>
<b>7. Навчально-методична карта дисципліни .....</b>	<b>24</b>
<b>8. Рекомендовані джерела .....</b>	<b>25</b>

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристики дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	9	-
Семестр	9	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
<i>Аудиторні</i>	32	-
<i>Модульний контроль</i>	8	-
<i>Семестровий контроль</i>	30	-
<i>Самостійна робота</i>	50	-
Форма семестрового контролю	екзамен	-

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета** навчальної дисципліни «Історія стилеутворення в дизайні» є формування здатності аналізувати, оцінювати та інтерпретувати стилі й способи стилеутворення в дизайні різних історичних періодів. **Предметом** вивчення курсу є історичні й сучасні стилі, напрями і течії в дизайні, а також стилеутворюючі закономірності в дизайні в процесі його історичного розвитку. Вивчення курсу передбачає вирішення наступних **завдань**:

- засвоєння категорій «стиль», «стилеутворення» в контексті системи «людина – предмет – середовище»;
- аналіз принципів стилеутворення об'єктів матеріальної культури в контексті історичних стилей;
- засвоєння принципів об'єднання складових стилю (форма, конструкція, колір,

фактура) в цілісний художній образ в історичних і сучасних об'єктах дизайну;

- засвоєння методів роботи дизайнера з історичним стильовим матеріалом (цитування, метод аналогії, наслідування, імітація, робота з мотивами, синтез, дифузія стилів, трансформація);
- вдосконалення студентами навичок роботи з теоретичним і візуальним матеріалом у вигляді виконаних під час вивчення тем дисципліни копій, замальовок, ескізів;
- формування аналітичних і проектно-творчих компетенцій, спрямованих на орієнтацію та графічне відтворення історичного стильового матеріалу в дизайні.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Навчальний матеріал курсу спирається на набуті студентами базові знання з дисциплін «Історія дизайну», «Історія мистецтв», «Дизайн-проектування», «Композиція» та ін., які є вагомим підґрунтям для засвоєння принципів і закономірностей стилеутворення дизайнерами-магістрантами.

Вивчення дисципліни «Історія стилеутворення в дизайні» сприяє формуванню у студентів таких фахових та загальних *компетентностей*:

- *мистецтвознавча* (сформованість системи художньо-естетичних, мистецтвознавчих та культурологічних знань; здатність аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів, течій і форм, уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції; здатність орієнтуватися у сучасних видах, стилях, напрямках мистецтва і дизайну; здатність визначати доцільну стилістику дизайн-проекту та дотримуватися принципів стилістичної єдності в розробці й подачі всіх складових проекту);
- *проектно-творча* (володіння системою навичок візуального створення і сприйняття двовимірних і тривимірних об'єктів; здатність застосовувати засоби художньо-образного проектування; розуміння понять «синтез мистецтв», «полістилізм», «споживацька культура»);
- *інформаційна* (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань; здатність до ефективного використання інформаційних технологій у соціальній та професійній діяльності).



**Фахові компетентності базові (Організаційна, Мистецтвознавча) та спеціальні (Проектно-творча, Технологічна), а саме:**

- Здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати дизайнерську діяльність та взаємодію її суб'єктів.
- Володіння професійним термінологічним апаратом.
- Знання історії та теорії стилів, напрямів і течій у мистецтві й дизайні.
- Здатність використовувати у практичній діяльності досвід світової та вітчизняної шкіл дизайну, методів та авторських приймів провідних дизайнерів.
- Володіння різними методиками проектування об'єктів графічного дизайну (поліграфічна продукція, пакування, фірмовий стиль, плакат, книжкова графіка, носії реклами, медіа-простір тощо).
- Володіння знаннями й уміннями у галузі інформатики та комп'ютерних технологій з дизайн-проектування.
- Здатність до формування необхідного обсягу фахової інформації з різних джерел (електронних, письмових, архівних і усних) для виконання конкретного дизайнерського завдання.

**3. Результати навчання (знання та практичні навички й уміння):**

- уміння орієнтуватися у розмаїтті художньо-стильових напрямів дизайну;
- володіння навичками і прийомами графічно відтворювати стильові ознаки об'єктів дизайну основних історичних періодів;
- здатність визначати доцільну стилістику дизайн-проекту та дотримуватися принципів стилістичної єдності в розробці й подачі всіх складових проекту.



## 4. Структура програми навчальної дисципліни

№ з/п	Назви розділів, тем	Кількість годин				
		Разом	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль І. Стиль як основа формування художньої образності об’єктів дизайну						
1	Вступ. Стиль як категорія в дизайні	6	2		4	
2	Стилеутворюючі складові та принципи їх взаємодії	6	2		4	
3	Аналіз принципів стилеутворення в історичних стилях	8	2		6	
4	Історизм як метод в дизайні та його різновиди	26	2	8	6	
Разом		60	8	8	20	4
Змістовий модуль ІІ. Концепти стилеутворення в дизайні в історичній перспективі						
5	Стильові процеси в дизайні кінця ХІХ – першої половини ХХ століття	10	2		10	
6	Стильові тенденції в дизайні другої половини ХХ століття	10	2		10	
7	Специфіка стилеутворення за добу постмодернізму	36	4	8	10	
Разом		60	8	8	30	4
	Всього за навчальний рік	120	16	16	50	8

## **5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Стиль як основа формування художньої образності об'єктів дизайну**

#### ***Тема 1. Вступ. Стиль як категорія в дизайні (2 год.)***

Мета і завдання курсу. Сутність поняття «стиль» як категорії мистецтвознавства та естетики. Стиль в дизайні як закономірна єдність всіх елементів виробу (об'єкта, набору, комплексу, ансамблю, середовища), втілена в системі стійких характерних ознак і виразних засобів, що формують художній образ твору дизайну. Проблема визначення і створення стилю. Необхідні умови та межі стилю як феномену в мистецтві та дизайні.

Взаємозв'язок категорій «стиль», «образ», «функція», «естетична цінність» в проектно-творчому процесі. Стилеутворення в дизайні. Система «людина – предмет – середовище». Взаємозв'язок стильового спрямування предметно-просторового, візуального середовища і психолого-емоційних характеристик людини. Сукупність факторів, які визначають характер стилеутворення: естетична та функціональні складові, уподобання споживача або групи споживачів, ситуація або середовище функціонування і сприйняття об'єкта.

***Основні поняття:*** стиль, стилеутворення.

#### **Рекомендована література:**

***Основна:*** 4, 8, 11, 19.

***Додаткова:*** 4, 14.

#### ***Тема 2. Стилеутворюючі складові та принципи їх взаємодії (2 год.)***

Проблема дотримання єдності стилю у поєднанні різних виразних засобів. Стилеутворення як процес. Складові стилю.

Форма об'єкта. Способи перетворення вихідних геометричних або пластичних властивостей форми (лінія, точка, пляма, простір і об'єм або площина, конфігурація, розміри, маси, поверхні).

Конструкція виробу як результат технічної реалізації його робочої функції й способу використання. Доцільність (функціональність) та естетичні характеристики форми і конструкції.

Композиція як інструмент гармонізації структури і форми об'єктів дизайну. Засоби композиції (пропорції, ритм, масштаб, симетрія-асиметрія, динаміка-статика, контраст-тотожність, нюанс) та процес обґрунтованого вибору художньо-композиційного прийому (пропорціонування, ритмізація, масштабування, контрастування, нюансування тощо).

Колір (колорит), узгодження кольорових співвідношень з естетичним і утилітарно-технічним факторами, умовами і середовищем функціонування, сприйняттям і ставленням споживача або групи споживачів.

Фактура (матеріал, оздоблення, декор) у взаємозв'язку з функцією та естетикою виробу.

**Основні поняття:** Форма, конструкція, композиція, колір, фактура.

**Рекомендована література:**

**Основна:** 4, 8, 11, 13, 27, 28, 30.

**Додаткова:** 4, 5, 10, 13.

### **Тема 3. Аналіз принципів стилеутворення в історичних стилях (2 год.)**

Стилеутворюючі тенденції в європейському мистецтві. Античний стиль (давньогрецький, давньоримський): втілення стилю через ідеальне уявлення про людину, космоцентризм стилю. Стили в середньовічному мистецтві: ідейна обумовленість засобів виразності в предметних формах. Стильові особливості предметних форм доби Відродження. Основні теми і мотиви стилю «бароко» і «рококо». Стильові ознаки класицизму та ампіру в творах матеріальної культури. Історицизм як художнє явище XIX століття. Естетика романтизму в творах графіки, архітектури, садово-паркового мистецтва, живописі. Неостилі та псевдостилі.

Специфічні риси країн Азії, Африки та Сходу. Етнічні особливості єгипетського стилю: мистецтво стилізації, канони, традиції; основні риси в

архітектурі, матеріально-предметному середовищі, графічних зображеннях. Стилїстика і естетика Далекосхідного культурного регіону (Японія): принципи стилю як наслідок особливого світогляду. Характерні риси мистецтва Китаю: замкнутість культури, символічність форми, кольору, орнаментация. Культовий характер африканського мистецтва, його художні канони; стилістичні особливості творів декоративно-вжиткового мистецтва; віддзеркалення характеру, емоційно-психологічних особливостей та народних традицій та в африканському стилі. Своєрідність мистецтва народів Азії. Індійське мистецтво: самобутність традицій, роль колористики, прикрас.

**Основні поняття:** історичні стилі, етнічні особливості, культурно-історичні регіони.

#### **Рекомендована література:**

**Основна:** 4, 7, 8, 14, 16, 21.

**Додаткова:** 1, 2, 6, 7, 9, 12.

### **Тема 4. Історизм як метод в дизайні та його різновиди (2 год.)**

«Цитування» з історичних джерел: пряме перенесення в сучасну розробку одного або групи виразних засобів (силует, конструкція, технологія, форма, декор, кольорові поєднання).

Метод «аналогії» – використання в розробці об'єкта певних естетичних, конструктивних, технологічних, образних рішень того чи іншого історичного стилю.

«Наслідування» – опосередковане запозичення ідей, технік, методів того чи іншого майстра, або певних стильових рис.

Форми «імітації» в сучасній мові предметного і графічного дизайну.

«Робота за мотивами»: пластичне, графічне, об'ємно-просторове трактування силуетних, орнаментальних форм історичних стилів.

«Стилїзация» як декоративне або абстрактне узагальнення зображуваних фігур (предметів), характерних для того чи іншого історичного періоду, автора,

течії, напряму, школи за допомогою ряду прийомів (спрощення форми, об'ємних і кольорових співвідношень тощо) відповідно до художнього задуму дизайнера.

«Синтез» або «дифузія» стилів: способи і доцільність поєднання в одному художньому образі рис, елементів, форм двох-трьох стильових напрямів.

«Трансформація» як спосіб перетворення історичного об'єкта (елемента, мотиву) у мисленні й проектному викладі дизайнера.

**Основні поняття:** «цитування», метод «аналогії», «наслідування», «імітація», «мотиви», стилізація, синтез стилів, трансформація.

### **Рекомендована література:**

**Основна:** 1, 3, 5, 6, 11, 15.

**Додаткова:** 5, 9, 15.

### **Модульна контрольна робота №1**

Дати письмове визначення стилів, напрямів, течій об'єктів матеріальної культури різних історичних періодів (від античності до середини XIX ст.) (шрифтові написи, декоративний розпис, орнаменти, гравюра, книжкова мініатюра, декоративна каліграфія, фрагменти інтер'єрів, елементи інтер'єрного декору) на основі візуального сприйняття за допомогою слайдів, запропонованих викладачем.

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Концепти стилеутворення в дизайні в історичній перспективі**

### **Тема 5. Стильові процеси в дизайні кінця XIX – першої половини XX століття (2 год.)**

Межі й динаміка стилю «модерн». Характерні риси Ар-нуво, Югендстилю, Сецесіону, Ліберті в архітектурі, декоративно-прикладному мистецтві, графічному мистецтві: взаємодія форми, конструкції, декору, колористики. Вплив японського мистецтва. Стильова мова у графіці французького плакату (А. Муха, Ж. Шере, А. Тулуз-Лотрек, П. Бонар).

Модернізм як сукупність художніх течій в мистецтві кінця XIX – початку XX століття. Передумови виникнення нереалістичних, формалістичних,

абстрактних напрямів європейського мистецтві кінця XIX – початку XX століття. Відчуття ірраціонального світу в творчості митців-новаторів модернізму.

Ар-деко – художня тенденція в архітектурі, живописі, графіці, декоративно-прикладному мистецтві, костюмі та стиль життя 20х – 30х років. Майстри плакату ар-деко: С.Франксконе, П.Колен, Т.Лемпіцька, А.Касандр.

Форми візуальних і предметних об'єктів дизайну 30-50-тих років XX століття. Нова доба в корпоративному дизайні. Широкомасштабне впровадження методів дизайну у створення фірмових стилів.

### **Рекомендована література:**

**Основна:** 6, 11, 19, 24, 26.

**Додаткова:** 5, 8, 12.

### **Тема 6. Стильові тенденції в дизайні другої половини XX століття (2 год.)**

«Сучасний стиль», використання нових технологій та доступність творів дизайну для широкого кола споживачів. Шрифтовий стиль 50-60-х років. «Космічний стиль» в дизайні як вираження футуристичних мотивів та прогресу середини століття.

«Швейцарська школа» – міжнародний типографський стиль середини XX століття. Напрями «поп-арт» та «оп-арт» як альтернатива «хорошого дизайну». Цінності мас-культури та оптичні ефекти в дизайні. Мінімалізм в дизайні інтер'єру: традиції сходу та європейський досвід.

Вираження футуристичних мотивів та прогресу середини століття в космічному стилі. Мінімалізм в дизайні. Форми візуальних об'єктів реклами середини XX століття.

«Піонери» американського дизайну. Н.Б.Геддес – теоретик і практик футуродизайну та аеродинамічного стилю.

Рух раціоналізму в Італії. Концепція інтернаціонального стилю. Творча діяльність Ле Корбюзьє – новий етап в розвитку архітектури та дизайну. Концепція органічного дизайну: діяльність Ф.Л.Райта. Естетика біоморфізму в

архітектурі та дизайні.

**Рекомендована література:**

*Основна:* 2, 6, 11, 25.

*Додаткова:* 10, 14, 15.

**Тема 7. Специфіка стилеутворення за добу постмодернізму (4 год.)**

Мистецькі інновації 70-80-х років XX століття. Концепція постмодернізму. Постмодерністський світогляд, його вияв в дизайні. Новітні технології та вираження їх значення у творчості дизайнерів.

Новітні технології та вираження їх значення у новому контексті в стилі «хай-тек». Н.Фостер і Р.Роджерс – піонери «хай-теку».

Деконструктивізм. Концепія деконструктивізму Ж.Дерриди. Демонстрація внутрішнього змісту та функцій об'єктів в архітектурі та дизайні.

Феномен Італійського дизайну. Стиль «Оліветті» - досвід створення комплексної розробки фірмового стилю. «Реальний дизайн» та концептуальні напрями: «антидизайн», «радикальний дизайн». Стилістика творів студії «Алхімія» і групи «Мемфіс». Провідні школи дизайну в Італії.

Постмодерністські рухи у Великобританії. Рух панків і хіпі. Постмодерністський світогляд у творчості французьких дизайнерів. Індивідуальний авторський стиль Ф. Старка.

**Рекомендована література:**

*Основна:* 2, 6, 11, 25.

*Додаткова:* 10, 14, 15.

**Модульна контрольна робота №2**

Дати письмове визначення стилів, напрямів, течій об'єктів матеріальної культури різних історичних періодів другої половини XIX – XX ст. (шрифтові написи, декоративний розпис, орнаменти, гравюра, книжкова мініатюра, декоративна каліграфія, фрагменти інтер'єрів, елементи інтер'єрного декору на основі візуального сприйняття за допомогою слайдів, запропонованих викладачем.



## Плани семінарських занять

### **Змістовий модуль I. Стилль як основа формування художньої образності об'єктів дизайну**

#### **Семінарське заняття 1. Стиллектуворюючі елементи об'єктів матеріальної культури періоду від античності до середини ХІХ століття (2 год.)**

##### **Питання для обговорення:**

1. Детальний аналіз (розгорнута усна відповідь, витяги, тези, цитати, візуальний матеріал, копії, замальовки) особливостей виражальних засобів (конструкція, форма, композиція, колір, колористичне рішення, декор) об'єктів матеріальної культури (шрифтові написи, декоративний розпис, гравюра, книжкова мініатюра, декоративна каліграфія, інтер'єрний декор, твори декоративно-прикладного мистецтва) нижче зазначених історичних періодів:

- 1) Античність (Стародавня Греція, Рим)
- 2) Візантійська доба
- 3) Середньовіччя (романський, готичний стилі)
- 4) Доба «бароко»
- 5) Доба «рококо»
- 6) Класицизм і ампір.

##### **Рекомендована література:**

**Основна:** 4, 8, 11, 13, 27, 28, 30.

**Додаткова:** 4, 5, 10, 13.

#### **Семінарське заняття 2. Етнічно-регіональні стилеві особливості в творах матеріальної культури різних народів (2 год.)**

##### **Питання для обговорення:**

1. Детальний аналіз (розгорнута усна відповідь, витяги, тези, цитати, візуальний матеріал, копії, замальовки) особливостей виражальних засобів (конструкція, форма, композиція, колір, колористичне рішення, декор) об'єктів матеріальної культури (шрифтові написи, декоративний розпис, гравюра, книжкова мініатюра,

декоративна каліграфія, інтер'єрний декор, твори декоративно-прикладного мистецтва) нижче зазначених культурно-історичних регіонів:

- 1) Стародавній Єгипет
- 2) Індійський культурний регіон
- 3) Далекосхідний культурний регіон (Китай, Японія)
- 4) Африканський культурний регіон
- 5) Українська етніка.

**Рекомендована література:**

**Основна:** 4, 7, 8, 14, 16, 21.

**Додаткова:** 1, 2, 6, 7, 9, 12.

**Семінарське заняття 3. Принципи роботи дизайнера з історичним  
стильовим матеріалом (4 год)**

**Питання для обговорення:**

1. Характеристика специфіки впливу історичних стилів на сучасний дизайн (за темами, поданими нижче):

- 1) Антична класика як актуальне джерело творчості в дизайні
- 2) Мотиви готичного стилю в об'єктах сучасного дизайну
- 3) Прояви стилю бароко в сучасних дизайн-розробках
- 4) Використання єгипетської стилістики в сучасному дизайні
- 5) Екологізм дальносхідної стилістики і можливості її вираження засобами дизайну
- 6) Мотиви індійського мистецтва і сучасному дизайні

**Рекомендована література:**

**Основна:** 1, 3, 5, 6, 11, 15.

**Додаткова:** 5, 9, 15.

**Змістовий модуль II. Концепти стилеутворення в дизайні в історичній  
перспективі**

**Семінарське заняття 4. Запозичення прийомів, технік, виразних  
можливостей історичних стилів як засіб розширення можливостей сучасного**

## дизайну (перша половина XX століття) (4 год.)

### Питання для обговорення:

1. Аналіз характеру стильових змін в дизайні першої половини XX століття (з використанням виконаних замальовок та копій знакових творів (шрифтові композиції, логотипи, плакати, форми реклами, упаковка, дизайн інтер'єрів).
2. Прийоми роботи з історичним стильовим матеріалом (на основі виконаних робіт методом трансформацій, аналогії, цитування, імітації, стилізації, дифузії тощо – за вибором студента) за однією із запропонованих тем:
  - 1) Модерн в Україні. Творчість В.Городецького, І. Лєдоховського, О. Вербицького, А.Сластьона.
  - 2) Естетика футуризму в архітектурі А. Сант-Елія.
  - 3) Прийоми неопластицизму в дизайні Г. Т. Ритвелда.
  - 4) Конструктивізм – провідний напрям російського авангарду. Дільність М.Ладовського, О.Родчена, В.Степанової.
  - 5) Ар-деко – художня тенденція та стиль життя 20х – 30х років. Твори меблевого мистецтва та інтер'єри Ж.-Е. Рутьмана.
  - 6) Н.Б.Геддес – теоретик і практик футуродизайну та аеродинамічного стилю.
  - 7) Концепція органічного дизайну: діяльність Ф.Л.Райта.
  - 8) Естетика біоморфізму в архітектурі та дизайні.
  - 9) «Сучасний стиль» в дизайні: застосування нових технологій та орієнтація на широке коло споживача.
  - 10) «Космічний стиль» в дизайні як вираження футуристичних мотивів та прогресу середини століття.
  - 11) Мінімалізм в дизайні інтер'єру: традиції сходу та європейський досвід.
  - 12) Напрями «поп-арт» та «оп-арт» як альтернатива «хорошого дизайну».

## **Рекомендована література:**

**Основна:** 6, 11, 19, 24, 26.

**Додаткова:** 5, 8, 12.

### **Семінарське заняття 5. Запозичення прийомів, технік, виразних можливостей історичних стилів як засіб розширення можливостей сучасного дизайну (друга половина XX століття) (4 год.)**

#### **Питання для обговорення:**

3. Аналіз характеру стильових змін в дизайні другої половини XX століття (з використанням виконаних замальовок та копій знакових творів (шрифтові композиції, логотипи, плакати, форми реклами, упаковка, дизайн інтер'єрів).
4. Прийоми роботи з історичним стильовим матеріалом (на основі виконаних робіт методом трансформацій, аналогії, цитування, імітації, стилізації, дифузії тощо – за вибором студента) за однією із запропонованих тем:
  - 1) Новітні технології та вираження їх значення у новому контексті в стилі «хай-тек». Н.Фостер і Р.Роджерс – піонери «хай-теку».
  - 2) Концепія деконструктивізму Ж.Дерриди. Демонстрація внутрішнього змісту та функцій об'єктів в архітектурі та дизайні.
  - 3) Феномен італійського дизайну. Діяльність студії «Алхімія» та групи «Мемфіс».
  - 4) Феномен італійського дизайну. Артефакти в інтер'єрі. Творчість Г. Пеше.
  - 5) «Етніка» і «кантрі»: особливості прояву в інтер'єрі.
  - 6) Постмодерністський світогляд у творчості французьких дизайнерів. Індивідуальний авторський стиль Ф. Старка.
  - 7) Польська школа плакату. Творчі методи Г. Томашевського, М. Боторі.

- 8) Постмодерністський світогляд у творчості французьких дизайнерів.  
Індивідуальні авторські стилі Р.Савінька, А.Ле Кернека, П.Бернара, І.Морабіто, П.Фишре.
- 9) Дизайн в Японії другої половини XX – початку XXI століття:  
традиціоналізм світогляду та сучасність. Японський авангард.
- 10) Форми візуальних об'єктів реклами другої половини XX століття.

### Рекомендована література:

**Основна:** 2, 6, 11, 25.

**Додаткова:** 10, 14, 15.

## 6. Контроль навчальних досягнень

### 6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Таблиця для розрахунку максимальної кількості рейтингових балів  
за видами поточного (модульного) контролю  
9 семестр

№	Вид діяльності	ЗМ №1		ЗМ №2	
		К-сть один.	Всього балів	К-сть один.	Всього балів
1	Відвідування лекцій	1	4	1	4
2	Відвідування семін. занять	1	4	1	4
3	Виконання завдання семін. заняття	4	40	3	30
4	Виконання завдання для самостійної роботи	4	20	3	15
5	МКР	1	25	1	25
6	Максимальна кількість балів за модуль	93		78	
7	Максимальна кількість балів без урахування коефіцієнта	171			
8	Коефіцієнт визначення успішності	2,85			
9	Максимальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта без підсумкового тесту (екзамен)	60			
10	Екзамен	40			
11	Підсумковий рейтинговий бал	100			

## 6.2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Зміст завдання	К-сть годин	Академічний контроль	Бали
<b>Змістовий модуль I. Стиль як основа формування художньої образності об'єктів дизайну</b>				
Тема 1. Вступ. Стиль як категорія в дизайні	Опрацювати рекомендовану літературу з теми, проаналізувати трактування категорії «стиль» сучасними мистецтвознавцями і дизайнерами (В. Власов, В. Даниленко, В. Рунге)	4	Контроль на семінарському занятті та заліку (усна доповідь)	5
Тема 2. Стилеутворюючі складові та принципи їх взаємодії	Виконати графічний аналіз одного з об'єктів сучасного дизайну, виявити способи поєднання в художньому образі стильових виражальних засобів (форма, конструкція, співвідношення головного та другорядних елементів, колір, колористичне рішення, фактура)	4	Контроль на семінарському занятті та заліку (усна відповідь, графічний аналіз: папір формату А-3; туш, перо, акварель, гуаш, олівці)	5
Тема 3. Аналіз принципів стилеутворення в історичних стилях	За допомогою рекомендованої літератури та ілюстративного матеріалу виявити і проаналізувати композиційно-художні та стильові особливості об'єктів матеріальної культури періоду від античності до середини ХІХ ст., (книжкова графіка, орнаменти, елементи інтер'єру), виконати замальовки та копії.	6	Контроль на семінарському занятті та заліку (усна відповідь, копії, замальовки: папір формату А-3; туш, перо, акварель, гуаш, олівці)	5
Тема 4. Історизм як метод в дизайні та його різновиди	За допомогою рекомендованого ілюстративного матеріалу проаналізувати методи і прийоми роботи дизайнерів з мотивами, елементами різних історичних стилів, виконати копії, замальовки.	6	Контроль на семінарському занятті та заліку (усна відповідь, копії, замальовки: папір формату А-3; туш, перо, акварель, гуаш, олівці)	5
<b>Змістовий модуль II. Концепти стилеутворення в дизайні в історичній перспективі</b>				
Тема 5. Стильові процеси в дизайні кінця ХІХ – першої половини ХХ століття	На основі рекомендованого ілюстративного матеріалу проаналізувати художні прийоми відомих дизайнерів першої половини ХХ століття; виконати замальовки та копії	10	Контроль на семінарському занятті та заліку (усна відповідь, копії, замальовки: папір формату	5

			А-3; туш, перо, акварель, гуаш, олівці)	
Тема 6. Сильові тенденції в дизайні другої половини ХХ століття	На основі рекомендованого ілюстративного матеріалу проаналізувати художні прийоми відомих дизайнерів другої половини ХХ століття; виконати замальовки та копії	10	Контроль на семінарському занятті та заліку (усна відповідь, копії, замальовки: папір формату А-3; туш, перо, акварель, гуаш, олівці)	5
Тема 7. Специфіка стилеутворення за добу постмодернізму	Опрацювати літературу з теми, проаналізувати напрями поставангардного мистецтва та творчість зарубіжних дизайнерів постмодернізму. Виконати замальовки та копії знакових творів доби постмодернізму; проаналізувати характер стильових змін	10	Контроль на семінарському занятті та заліку (усна відповідь, копії, замальовки: папір формату А-3; туш, перо, акварель, гуаш, олівці)	5
	<b>Усього</b>	<b>50</b>		<b>35 балів</b>

### Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

1. своєчасність виконання;
2. повнота обсягу виконання;
3. якість виконання;
4. самостійність виконання;
5. виявлення ініціативності;
6. виявлення творчого підходу.

### 6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється в процесі навчальної діяльності студента за навчальними елементами змістового модулю.

Модульний контроль здійснюється окремо у вигляді перегляду творчих робіт (портфоліо-контроль).

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Типографіка та інфографіка» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю,



накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Модульний контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи з урахуванням уніфікованої системи оцінювання навчальних досягнень студентів.

Критерії оцінювання модульного контролю наведено у таблиці.

Критерії оцінювання	К-ть балів
<ul style="list-style-type: none"> <li>· виконав в зазначений термін і на високому рівні весь обсяг роботи, відповідно до програми курсу;</li> <li>· володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні;</li> <li>· здатний грамотно визначати й ефективно здійснювати навчальні задачі з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу;</li> <li>· продемонстрував старанність, самостійність, ініціативу, активність, творче ставлення у процесі виконання усіх завдань, здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі проведених спостережень.</li> </ul>	21 – 25
<ul style="list-style-type: none"> <li>· виконав в зазначений термін весь обсяг роботи відповідно до програми курсу, але з незначними недоліками;</li> <li>· володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні;</li> <li>· здатний грамотно визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу, але в окремих випадках допускає незначні помилки в процесі їх вирішення;</li> <li>· продемонстрував старанність, самостійність, активність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань, здатність робити висновки на основі проведених спостережень.</li> </ul>	17 – 20
<ul style="list-style-type: none"> <li>· виконав весь обсяг роботи відповідно до програми, але з певними недоліками;</li> <li>· не завжди демонстрував здатність визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу, свідомо використовувати теоретичні знання, застосовувати практичні вміння під час проходження курсу;</li> <li>· виявив здатність грамотно, але недостатньо самостійно опрацьовувати навчальні матеріали;</li> <li>· продемонстрував старанність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань, але недостатньо виявив уміння обґрунтовано і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень.</li> </ul>	13 – 16
<ul style="list-style-type: none"> <li>· завдання виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання допускалися помилки;</li> <li>· студент в цілому виявив посередній рівень знань, умінь, навичок, допускав помилки у плануванні та самоорганізації до навчання;</li> <li>· недостатньо виявив самостійність, ініціативу у процесі вирішення навчальних задач; не завжди враховував специфіку організації навчально-виховного процесу;</li> <li>· завдання курсу були виконані з помилками, неохайно, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу;</li> </ul>	9 – 12

· ставлення студента до навчання недостатньо відповідальне.	
<ul style="list-style-type: none"> <li>· завдання виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання виявлено чимало помилок;</li> <li>· студент виявив лише мінімально можливий допустимий рівень знань, умінь, навичок, виявив неготовність грамотно і самостійно планувати й організовувати навчання;</li> <li>· завдання курсу були виконані в неповному обсязі, неохайно, з помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу;</li> <li>· ставлення студента до навчання недостатньо старанне та відповідальне.</li> </ul>	5 – 8
<ul style="list-style-type: none"> <li>· завдання не виконані;</li> <li>· студент виявив незадовільний рівень знань, умінь; невміння послідовно, грамотно і самостійно планувати й організовувати навчання, аналізувати результати власної діяльності;</li> <li>· завдання курсу були виконані в неповному обсязі, оформлена неохайно, з суттєвими помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу;</li> <li>· ставлення студента до виконання завдань вирізняється безвідповідальністю.</li> </ul>	1 – 4

#### 6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форми проведення семестрового контролю письмовий екзамен.

Оцінка за шкалою університету	Критерії оцінювання
<b>36 – 40 балів</b>	виставляється за відмінний рівень знань основних прийомів композиції, уміння організувати великий інформативний шрифтовий блок із використанням різних засобів виділення головного змісту тексту, гармонійне поєднання шрифту та фотозображення не переобтяжуючи композицію, неординарне креативне вирішення, виразність, розуміння стильової єдності між темою, образом, зображенням та конфігурацією шрифтових гарнітур; фаховий стильовий підбір шрифтових гарнітур відповідно до тематики та стилю зображення
<b>33 – 35 балів</b>	виставляється за добрий рівень знань основних прийомів композиції, уміння організувати великий інформативний шрифтовий блок із використанням різних засобів виділення головного змісту тексту, поєднання шрифту та фотозображення не переобтяжуючи

	композицію, виразність, стильовий підбір шрифтових гарнітур відповідно до тематики та стилю зображення.
<b>30 – 32 балів</b>	виставляється за знання основних прийомів композиції, навички організовувати великий інформативний шрифтовий блок проте не досконале використання засобів виділення головного змісту тексту, не виразне поєднання шрифту та фотозображення, не узгодженість стилю шрифтових гарнітур та тематики зображення
<b>24 – 29 балів</b>	виставляється за знання основних прийомів композиції, навички організовувати великий інформативний шрифтовий блок проте не досконале використання засобів виділення головного змісту тексту, не виразне поєднання шрифту та фотозображення, не узгодженість стилю шрифтових гарнітур та тематики зображення
<b>0 – 23 балів</b>	виставляється за незадовільний рівень знання прийомів композиції, відсутність навичок організації великого інформативного шрифтового блоку, погане поєднання шрифту та фотозображення, не узгодженість стилю шрифтових гарнітур та тематики зображення.

### 6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

### 6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59



## 8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

### *Основна література.*

1. Барышников Г.М. Шрифты. Разработка и использование / Барышников Г.М., Бизяев А.Ю., Ефимов В.В., Моисеев А.А., Почтарь Э.И., Ярмола Ю.А. – М.: Издательство ЭКОМ, 1997. – 288с.
2. Бейн С. Как сделать красиво в Интернете / Бейн С., Грей Д. – Спб.: Символ, 1993. – 318 с.
3. Буковецкая О.А. Дизайн текста: шрифты, эффекты, цвет / Буковецкая О.А. – М.: ДМК, 1999. – 301 с.
4. Білодід Ю.М. Основи дизайну: навч. пос./ Білодід Ю.М., Поліщук О.П. – К., 2004. – 240 с.
5. Благова Т.Ю. Креативные методы дизайна. Учебное пособие / Т.Ю. Благова. – Благовещенск: Изд-во АмГУ, 2015. – 72 с.
6. Бхаскаран Л. Дизайн и время/ Пер. с англ. И.Д.Голыбиной / Бхаскаран Л. – М.: АРТ-РОДНИК, 2006. – 256с.
7. Витрувий М. Десять книг об архитектуре / М. Витрувий ; пер. с лат. Ф.А. Петровского. – М. : КомКнига, 2005. – 320 с.
8. Власов В. Г. Стили в искусстве : словарь: Архитектура, графика, декоративно- прикладное искусство, живопись, скульптура / В.Г. Власов. – СПб. : Кольна, 1995. – Т. 1. – 680 с.
9. Голубева О.Л. Основы композиции: Учеб. пособие / Голубева О.Л. – М.: Искусство, 2004. – 120с.
10. Даглдиян К.Т. Декоративная композиція: учебн.пособие / Даглдиян К.Т. – Ростов н/Д.: Фенікс, 2008. – 312с.
11. Даниленко В.Я. Дизайн: Підручник / Даниленко В.Я. – Харків: ХДАДМ, 2003. – 320 с.
12. Индекс Дизайн & Паблишинг. – М., 2008. – 388с.
13. Иттен И. Искусство цвета / Иттен И.; (пер. Л. Монаховой). – Изд-во Д. Аронов, 2013. – 95с.

14. Кох В. Энциклопедия архитектурных стилей. Классический труд по европейскому зодчеству от античности до современности / Пер.с нем./ Кох В. – М.: БММ АО, 2005. – 528с.
15. Лагутенко О.А. Українська графіка ХХ століття: навч. посібник / Лагутенко О.А. — К.: Грані-Т, 2011. – 184с.
16. Малік Т.В. Історія дизайну архітектурного середовища: навч. Пос / Т.В. Малік. – К.: КНУБА, 2003. – 192 с.
17. Ничкало С.А. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник / Ничкало С.А. – К.: Либідь, 1999. – 208с.
18. Резніченко М.І. Художня графіка. Кн.1 / Резніченко М.І., Твердохлібова Я.М. – Т.: Навчальна книга «Богдан», 2011. – 272с.
19. Рунге В.Ф. Історія дизайна, науки и техники. Книга 1 / Рунге В.Ф. – М.: Архітектура, 2006. – 368с.
20. Рунге В.Ф. Історія дизайна, науки и техники. Книга 2 / Рунге В.Ф. – М.: Архітектура, 2007. – 432с.
21. Соколов Г.И. Искусство древней Эллады: архитектура, скульптура, прикладное искусство: Кн. для учащ-ся. М: Просвещение, 1996г. – 224с.
22. Урицкая М.А. Восточный дневник дизайнера / Урицкая М.А., Исаев И.А., Яковлев С.А. . – М.: Изд.дом «Ниола 21 век», 2006. – 240 с.
23. Уэллс У. Реклама: принципы и практика /Пер. с англ. / Уэллс У., Бернет Д., Мориарти С. – Спб.: Питер, 1999. – 736 с.
24. Хан-Магомедов С.С. Пионеры советского дизайна / Хан-Магомедов С.С. – М.: Галарт, 1995. 424 с.
25. Холмянский Л.М. Дизайн: уч. пос./ Холмянский Л.М., Щипанов А.С. – М.: Просвещ., 1985. – 240 с.
26. Чепелик В.В. Український архітектурний модерн / Чепелик В.В.- К.: КНУБА, 2000. – 378 с.
27. Шевченко В.Я. Композиція плаката: навч. Посібник / Шевченко В.Я. – Х.: Колорит, 2004. – 123с.
28. Шорохов Е.В. Основы композиции: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Шорохов Е.В. – М.: Просвещение, 1979. – 303с.

29. Шимко В.Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование: уч. пос./ Шимко В.Т. – М.: Архитектура, 2004. – 296 с.
30. Яремків М. Ю. Композиція: творчі основи зображення. Навч. посібник / Яремків М.Ю. – Тернопіль: Підручники, посібники, 2005. – 112с.

***Додаткова:***

1. Альберти Л. Десять книг о зодчестве : в 2 т. / Л. Альберти. – М. : Изд-во Всесоюзн. акад. архитектуры, 1935. – Т.1. – 392 с.
2. Альберти Л. Десять книг о зодчестве : в 2 т. / Л. Альберти. – М. : Изд-во Всесоюзн. акад. архитектуры, 1935-1937. – Т.2. – 795 с.
3. Арган Д. К. История итальянского искусства: Античность. Средние века. Раннее Возрождение. Высокое Возрождение. Барокко. Искусство XVIII в. Искусство XIX - начала XX в. / Арган Д. К. ; пер. с ит. Г. П. Смирнова. – М. : Радуга, 2000. – 532 с.
4. Аронов В.Р. Художник и предметное творчество: проблемы взаимодействия материальной и художественной культуры XX века. – М.: Сов. Художник, 1987. – 320 с.
5. Аронов В.Р. Дизайн и искусство. Актуальные проблемы технической эстетики. – М., 1984.
6. Базен Ж. Барокко и рококо / Ж. Базен. – М. : Слово, 2001. – 287 с.
7. Вейс Г. История культуры. Костюм. Украшения. Предметы быта. Вооружение. Храмы и жилища. Обычаи и нравы. – М., 2002. – 960 с.
8. Виге Й. Тулуз-Лотрек/ Пер. с англ. Е.И.Журавлевой. – М.: Айрис-пресс, 2006. – 128 с.
9. Готтентот Ф. Иллюстрированная история материальной культуры. – М. – 2001. – 478 с.
10. Дизайн: очерки теории системного проектирования / Н.П. Васильева, Ю.А.Грабовенко, Е.Н.Лазарев, В.И.Михайленко; науч.ред. М.С.Кагана. – Л.: Узд-во ЛГУ, 1983. – 185 с.



11. Жоголь Л.Е. Декоративное искусство в интерьерах общественных зданий. – К.: Будівельник, 1978. – 104с.
12. История искусств стран Западной Европы от Возрождения до начала 20 века: живопись, скульптура, графика, архитектура, музыка, драма-театр; Искусство XVII века. Голландия, Франция, Англия, Германия / Е.И. Ротенберг (ред.), М.И. Свидерская (ред.). – М. : Искусство, 1995. – 392 с.
13. Логвиненко Г.М. Декоративная композиція: учеб. пособие для ст. вузов, обуч. по спец. «Изобразительное искусство» / Логвиненко Г.М. – М.: ВЛАДОС, 2005. – 144с.
14. Нестеренко О.И. Краткая энциклопедия дизайна. – М.: Молодая гвардия, 1994. – 315 с.
15. Сидоренко В.Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: розвиток візуального мистецтва України ХХ- ХХІ ст. / Сидоренко В.Д. Ін-т проблем сучасного мистецтва Акад. мистецтв України. – К.: ВХ студіо, 2008. – 187 с.